

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ TÉZISEI

NIKOLICZA ERIKA

**Magyar-német kapcsolatok a középkori várostörténetben.
Forrástörténeti szempontú megközelítés – Buda**

**Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
BUDAPEST
2011**

I. Az értekezés témája

Az értekezés elsődleges célja annak bemutatása volt, hogy a középkori Buda városának igazgatása és a városi közösség mindennapjai hogyan zajlottak, esetleg milyen minta alapján formálódtak. A város életének alakulásában a városi tisztségviselők szerepének, jelentőségének és a városi polgárok mindennapjainak feltárása mellett egy német forrás, a Magdeburgi Jog által gyakorolt hatások valószínűsíthető gyökereinek feltárását magyar és német források, valamint a rendelkezésre álló szakirodalom vizsgálata nyomán igyekeztem elvégezni. Ennek során a középkori magyar várostörténet egyik legjelentősebb, a XV. század első felében íródott magyarországi dokumentumát, Buda városának középkori német nyelvű jogkönyvét, a Budai Jogkönyvet (Ofner Stadtrecht) elemeztem, elsősorban annak feltételezhető német gyökerei közül a Magdeburgi Jogra kitérve. Kutatásom középpontjában a városi polgárok életvitelének bemutatása állt, valamint annak vizsgálata, hogy a város német nyelvű lakossága honnan és milyen mértékben használta más város, elsősorban Magdeburg városának gyakorlatát és az a város életére milyen hatást fejtett ki, illetve a Magdeburgi Jog szerint élő közép-európai városok és Buda középkori élete között milyen párhuzamok vonhatóak.

Célom az volt, hogy a középkori magyarországi várostörténet e jelentős, egyik legteljesebb formában, igaz jelenlegi ismereteink szerint csak másolati példányokban korunkra maradt jogkönyvét úgy elemezzem, hogy azt a felhasználható hazai szakirodalmon kívül külföldi, főleg német vonatkozású és német nyelvű szakirodalomra támaszkodva a XV. századi források között elhelyezzem.

II. Az értekezés forrásai

Az értekezésben a hangsúlyt a Budai Jogkönyvre fektettem, amelynek feltételezhető német gyökerei közül a Magdeburgi Joggal való kapcsolatát vizsgáltam. A Budai Jogkönyv esetében Mollay Károly 1955-ben készített kritikai kiadását vettem alapul, jóllehet a három korunkra maradt középkori másolati példányok közül a mai Magyarország területén fellelhető két példányt (Cromer-féle kézirat, Budapesti kézirat) kezembe is vettem, ám a harmadik, Pozsonyban őrzött Lyceumi-kéziratot nem állt módomban megtekinteni. Természetesen forrásként használtam a Budai Jogkönyv első, Michnay András és Lichner Pál tevékenységének köszönhetően 1845-ben közreadott kiadását is.

A Magdeburgi Jog forrásaival kapcsolatban nehezebb helyzettel kell szembenéznie a kutatónak, mivel jelenlegi ismereteink alapján nem maradt korunkra egyetlen olyan gyűjtemény sem, amely a Magdeburgi Jogot teljes egészében, vagy legalább részleteiben tételesen egybeszerkesztve tartalmazná. Ilyen Jogkönyv ugyanis minden bizonnyal nem is létezett. A más városok részére készített jogadományozások, az ülnöki határozatok és a Magdeburgi Jog szerint élő közép- és kelet-európai városok kérésére készített jogértelmezések, konkrét esetekben kért állásfoglalások jelentik azoknak a lehetőségeknek a körét, amelyek segítségével a Magdeburgi Jog megismerhetővé válhat. Mindezeket tartalmazó gyűjtemény egy jelenleg is folyó nemzetközi tudományos gyűjtőmunka eredményeként áll majd remélhetőleg a kutatás rendelkezésére. Ennek megfelelően a Magdeburgi Jog forrásként a XIX. század kezdete óta napjainkig folyamatosan megjelent forráskiadásokat használtam fel. Ezek között szerepel egyebek mellett Ernst Theodor Gaupp 1826-ban megjelentetett *Das alte magdeburgische und hallische Recht* című munkája, Paul Laband 1863-ban kiadott *Magdeburg-Breslauer Schöffengericht* című munkája, Gustav Hertel által 1892-ben összeállított *Urkundenbuch der Stadt Magdeburg* című kiadás, a legújabbak közül pedig Friedrich Ebel 1989-ben *Magdeburger Recht* címen kiadott gyűjteménye, illetve 2000-ben megjelentetett *Der Rechte Weg* című gyűjteménye. Ezen túl kutatómunkát folytattam a Magdeburgi Városi Levéltárban és betekintést nyertem a lipcsei Szász Tudományos Akadémián Professzor Dr. Heiner Lück és Professzor Dr. Ernst Eichler által irányított nemzetközi tudományos munkába is, amelynek célja a Magdeburgi Jog egyes elemeinek felkutatása és összegyűjtése közép- és kelet-európai kutatások eredményeként.

Mindezeket megelőzően nyelvészeti tanulmányokat folytattam, hogy a rendelkezésre álló közép-felnémet nyelven íródott forráskiadásokat és kéziratokat el tudjam olvasni.

III. A kutatás során felmerült nehézségek

A Budai Jogkönyv és a Magdeburgi Jog összevetésének lehetősége a Budai Jogkönyv bevezetőjében említett forrásbeli kapcsolatai révén keltheti fel a várostörténeti kutatás érdeklődését. A Magdeburgi Joggal való megismerkedés annak tételesen felsorolt, valamely jogkönyvben egybeszerkesztett voltának jelenlegi ismeretek szerinti hiánya, továbbá a még lappangó oklevelek miatt a kutatás számára nem egyszerű feladat. A Magdeburgi Jog egyes elemeiről jelenleg Közép- és Kelet-Európa számos levéltárából előkerült oklevelek felhasználásával már elkészült forráskiadások, a folyamatban lévő nemzetközi

kutatás eredményeiből és a Magdeburgi Joggal korábban foglalkozó értelmező, elemző, feltáró művek utalásaiból lehet képet alkotni. Ebből következően a Magdeburgi Joggal kapcsolatban végzett bármilyen jellegű kutatás, beleértve a hatókörének és befolyási övezetének feltérképezését célzó vizsgáldásokat is egyelőre főként a forráskiadásokra támaszkodhat.

A Magdeburgi Jog Közép- és Kelet-Európára gyakorolt hatása főleg a német tudományos élet érdeklődésének állt már mintegy két évszázada a középpontjában. Ennek eredménye számos értekezés és elemzés, melyek egy része azonban annak a kornak a politikai törekvéseit tükrözi, amelyben született. A középkori német városok Európa keleti felére kifejtett hatása a 'nemzetiszocializmus' időszakában bizonyító erőként szolgált az akkori politikai törekvések igazolására, amelyhez eszközként a Magdeburgi Jog e területen megmutatkozó befolyását taglaló történeszek és jogtörténeszek munkáit is felhasználták. Ezért szükséges volt az adott szerző tudományos életrajzáról és tevékenységéről is képet alkotni, amely különböző biográfiai lexikonok felhasználásával történt meg.

Az összevetés történeti ismertetése során további nehézséget jelentett azoknak a szakirodalom körébe tartozó munkáknak a fellelése is, amelyek akár magyar, akár német oldalról foglalkoztak már a kérdéssel, mivel nem mindig tették egyértelművé, hogy a Magdeburgi Jog magyarországi hatását illetően mely városra, illetve mely korszak Magyarországra gondoltak.

IV. Az értekezés felépítése

Az értekezés a Budai Jogkönyv és bevezetőjében megemlített Magdeburgi Jog közötti kapcsolat eddigi kutatási előzményeinek feltárásával kezdődik. A két jog közötti kapcsolat vizsgálata a XIX. század első fele óta része mind a magyar, mind pedig a német történettudományi, jogtörténeti és nyelvészeti kutatásoknak. Ezeknek a kutatásoknak az eredményeként született magyar és német tudományos szakirodalom számbavétele mellett a Magdeburgi Jog Közép- és Kelet-Európában való térhódításának térképtörténeti vonatkozásai is részei annak a történeti ismertetésnek, amely a két forrás közötti kapcsolat eddigi vizsgálati eredményeit foglalja össze.

Munkámban törekedtem a máig összegyűlt kutatási eredmények rendszerezésére is, amelyek táblázatok formájában tűnnek fel az értekezésben. A Budai Jogkönyv első, 1845-ös kiadásának készítői, Michnay András és Lichner Pál számos alkalommal véltek kapcsolatot felfedezni a Budai Jogkönyv és a Magdeburgi Jog között. Ezeket az észrevételeket is felhasználva, valamint azokat újakkal kiegészítve, 1905-ben Davori Relkovic Neda további

artikulusokban jelölt meg elvi, gondolati, szószerinti egyezéseket, illetve hasonlóságokat. Ezeknek a kutatási eredményeknek a folytatásaként Blazovich László a Budai Jogkönyv 2001-ben elkészült magyar nyelvű fordításában az egyes artikulusokhoz fűzött jegyzeteiben szintén szerepelteti a Magdeburgi Jognak azon részeit, melyek kapcsolatba hozhatóak az adott artikulussal. E kutatások nyomán az értekezésben összeállításra került egy olyan táblázat, amely a Budai Jogkönyv egyes artikulusaihoz úgy rendeli hozzá a Magdeburgi Jog azzal éppen rokonítható pontját, hogy valamennyi eddigi kutatás által feltárt lehetőséget külön-külön oszlopban vesz figyelembe. Ebből a táblázatból arra a következtetésre lehetett jutni, hogy több mint 10 százalékos egyezés, illetve hasonlóság tételezhető fel a Buda Jogkönyv és a Magdeburgi Jog között.

Ennek az összesítésnek a közlése után az értekezés ráter a Budai Jogkönyv elemzésére, melynek során a várostörténeti szempontból fontos csomópontok mentén próbáltam meg elvégezni a Magdeburgi Joghoz fűződő esetleges forráskapcsolatok vizsgálatát. Mindez a következő négy fejezetre bontva történt: 1. A városi önkormányzat, 2. A bűnesetek és büntetésük, 3. A patria potestas intézménye, 4. Az egyház: a plébános szerepe.

V. Az értekezés főbb megállapításai

A várostörténeti kutatások fontos kérdése, hogy egy adott város létrejötte és későbbi működése önálló fejlődés eredménye vagy más városoktól átvett mintakövetésnek köszönhető. A középkori Európában jól ismert jelenség, hogy egyes városok más városok szabályozását vették át vagy kapták meg uralkodói adományként, és saját életük a mintául vett vagy kapott város életével rokonítható módon zajlott. Egyes városok ily módon valóságos családokra tettek szert. Német területen több városi jogcsalád is kialakult, amelyek közül kiterjedését tekintve legnagyobb a Magdeburgi Joghoz tartozó *Rechtskreis*. Ez utóbbi Közép-és Kelet-Európa több száz városának életére gyakorolt hatást, amelynek vizsgálata a Szász Tudományos Akadémia szervezésében számos közép- és kelet-európai kutató érdeklődésének áll a középpontjában.

A vizsgált térség része ugyan Magyarország is, ám itt a Magdeburgi Jog jelenlétének kutatását megnehezíti, hogy a jelenlegi Magyarország határai nem egyeznek sem a középkori országgal, sem pedig azoknak a korszakoknak a többségével, amikor akár a magyar, akár a német kutatások a Magdeburgi Jog kiterjedési területének vizsgálatába Magyarországot is megpróbálták bevonni. E dolgozatnak ezzel a kérdéskörrel azonban csak érintőlegesen kellett foglalkoznia, mivel elemzése tárgyául Buda városát tette.

Hogy Buda és Magdeburg esetében egyáltalán megfogalmazható-e a rokoníthatóság kérdése, az az alábbi utalásnak köszönhető. „*Hye hebet sich an das Recht puech nach Ofnerstat Rechten, Vnd mit helet in etlichen dingen oder stugken Maidpurgerischem rechten, [...]*” (Ofner Stadtrecht 1.) „Itt kezdődik a Buda városának jogaira alapozott jogkönyv, amely némely tételében, illetőleg részében megegyezik a magdeburgi joggal, [...].” (*Buda város Jogkönyve*. Közreadja: Blazovich László, Schmidt József. Szeged, 2001.) Az idézet a XV. század elején írásba foglalt *Budai Jogkönyvből* (*Ofner Stadtrecht*) származik, amelynek korunkra maradt három, minden bizonnyal másolati példánya közül a *Budapesti kéziratból* ez a rész teljes egészében hiányzik. Azonban a másik két, korábbi keletkezési idejű példány (*Lyceumi kézirat*, *Cromer-féle kézirat*) tartalmazza ezt a mondatot, ezért arra a következtetésre jutottam, hogy a német minta kutatása során a Magdeburgi Jog Budára gyakorolt esetleges hatásának vizsgálata fontos, megkerülhetetlen kérdésnek látszik.

A középkori városokban a jogkönyvek megalkotását a mindennapi gyakorlat tette szükségessé. Német nyelvterületen, akárcsak Magyarországon a joggyakorlat hosszú időn keresztül az élő szokásjog szerint íratlan törvények alapján zajlott. Német területen a keletkezett szabályok jogkönyvekben történő írásbeli rögzítése a XIII. század folyamán kezdődött el. Az első német nyelvemlék ezen a téren a *Sachsenspiegel* (*Szász Tükör*) volt, amely nagy hatást gyakorolt a városi életre és fontos forrásává vált a Magdeburgi Jognak is.

Magyarországon is megjelentek a városi életet szabályozó jogkönyvek, amelyek közül azonban kevés maradt fenn, eredeti példányban pedig még kevesebb. Jelentőségét tekintve kiemelkedik közülük az időben egyik legkésőbbi a *Budai Jogkönyv*, amely megszabta Buda működésének módját, rögzítette a város régi, IV. Béla és IV. László királytól kapott kiváltságait és a Zsigmond királytól kapott újabb privilégiumok szövegeit is. A Jogkönyv a Buda városában meglévő joggyakorlatra építve rögzítette a város életét meghatározó szabályokat. Hogy ezek a szabályok ténylegesen kapcsolatban álltak-e, és ha igen akkor milyen mértékben a Magdeburgi Jog által megszabott normákkal, már évszázadokkal ezelőtt megfogalmazott kérdés, amelyre többször próbáltam meg mind magyar, mind pedig német kutatók választ keresni és találni.

Forrástörténeti szempontból a Budai Jogkönyv és a Magdeburgi Jog összevetésének kiindulópontjaként magyar vonatkozásban a Budai Jogkönyv 1845-ös Michnay András és Lichner Pál által készített első kiadását tekintetem. Valószínűleg az ő eredményeiket vette alapul 1905-ben Davori Relković Neda, amikor a Budai Jogkönyv német forráskapcsolatainak vizsgálatánál egybeként mellett a Magdeburgi Jog szerepét is kutatta. Davori Relković Neda kutatási eredményei folytatódtak a Budai Jogkönyv 2001-ben *Buda város jogkönyve* címmel közzétett magyar fordításának Blazovich László által készített jegyzeteiben. Az eddigi kutatási eredmények összegzése alapján a Budai Jogkönyv több mint 10 százalékának esetében leltem feltételezhető kisebb-nagyobb kapcsolatra a Budai Jogkönyv és a Magdeburgi Jog között.

Forrástörténeti áttekintést nem csak magyar, hanem német vonatkozásban is végeztem, amelynek nyomán azt tapasztaltam, hogy a német tudományos élet is érdeklődést mutatott a Magdeburgi Jognak Budára gyakorolt befolyása iránt, ám arra elsősorban a Magdeburgi Jog közép- és kelet-európai hatásának részeként tekintettek. A német kutatások kevésbé tartották feladatuknak forrásrészletekkel is alátámasztani azt a feltételezést, hogy a Budai Jogkönyv és a Magdeburgi Jog között kapcsolat állhat fenn. A vonatkozó szakirodalom áttekintése után arra a megállapításra jutottam, hogy a kutatás a XIX. század első felére nyúlik vissza, ám nagyobb érdeklődéssel a XX. század két világháború közötti időszaka fordult a kérdéskör felé. A 'nemzetiszocializmus' alatt természetesen számos eredmény született, ám kellő elővigyázatosság szükséges ezek értékeléséhez, mivel nem ritkán a korabeli politikai törekvések alátámasztása volt a céljuk.

A történelemtudomány és a jogtörténet elért eredményeinek egy részét térképi ábrázolások formájában is számbavettem. Azok közül vettem néhányat figyelembe, amelyek megpróbálták megrajzolni a Magdeburgi Jog Közép- és Kelet-Európára kifejtett hatásának teljes területi kiterjedését.

A jelen dolgozatban a Budai Jogkönyv és a Magdeburgi Jog kapcsolatának vizsgálata arra az elképzelésre támaszkodott, hogy Buda és a Magdeburgi Jog vagy forrásközlésre szorítkozó, vagy éppen a forrásokat mellőző, elméleti összehasonlítása után a két város közötti kapcsolatkeresést várostörténeti szempontból is megtegye. Így az értekezésben elsődleges célom lett a szakirodalom figyelembevétele mellett forrásokkal alátámasztva annak bemutatása, hogy a középkori Budán a város igazgatása és a városi közösség mindennapjai hogyan zajlottak, esetleg milyen minta alapján formálódtak. Az értekezés IV. részének D pontjában közölt négy fejezetében (1. A városi önkormányzat, 2. A bűnesetek és büntetésük, 3. A patria potestas intézménye, 4. Az egyház: a plébános szerepet) került sor Buda és a Magdeburgi Jog szerint élő városok mindennapjainak és a közöttük fennálló egyezéseknek, hasonlóságoknak vagy éppen különbségeknek a bemutatására.

Az értekezésben a város lakosságán belül a városi polgárok megítélése igen fontos kérdésnek bizonyult. A városi közösség életének, sorsának meghatározásában ugyanis csak azoknak volt joguk részt venni, akik a városban tulajdonnal bírtak, a város részére adót fizettek és részt, illetve felelősséget vállaltak a várost érintő valamennyi anyagi és nem anyagi természetű kérdés megoldásában. Ők voltak a városi polgárok, akik egyebek között a város élén álló személyről, a városi bíróról is évről évre dönthettek. Budán a bíró és tanácsa egyszerre tartotta kézben a közigazgatást és mondott ki bírói ítéleteket a városnak, mint persona authentica-nak (jogi személynek) a nevében. A városi önkormányzat legfőbb szereplői és tisztségviselői közül a városi bíró megválasztása a források összevetése alapján a budai szabályozás és a Magdeburgi Jog szerint egyaránt a városi polgárokat megillető jognak bizonyult. A polgárokat megnyugvással töltötte el az a tény, hogy csak saját bírójuk

vonhatta őket felelősségre. A bíró és testületének megválasztására minden évben sor került, igyekeztek olyan személyt emelni erre a posztra, akit tiszteltek, és akiben megbíztak. A választáson csak a városi polgárok vehettek részt. A közösség ügyeinek intézésében az egyénre háruló feladatokat szigorúan számon kérték. Aki egy-egy harangszóval kihirdetett gyűlésről távol maradt, bár ott lett volna a helye, mindkét város esetében pénzbüntetést kapott.

A bíró munkáját a városi tanács testülete és a városi jegyző segítette és egészítette ki mindkét város szabályozása szerint. A források azonban a városi bíraskodás tekintetében jelentős különbséget mutattak közöttük, mert amíg Budán az ítélelhozatal is a városi tanács feladata volt, addig Magdeburgban erre külön testületet, az ülnöki testületet hozták létre, amelyre egy további igen jelentős feladat is hárult. Mivel a Magdeburgi Jog szerint élő városok vitás kérdéseik, kétséges jogi ügyleteik kapcsán kikérhették és ki is kérték a magdeburgi ülnökök véleményét, így ez a testület feljebbviteli bírósági szerepkörben is működött. Az értekezésben törekedtem a városi ülnökök ilyen jellegű tevékenységének és a testület történeti fejlődésének széleskörű bemutatására is. A város legfőbb irányítóinak és tisztségviselőinek megválasztását, feladatkörét, tevékenységét és esküjét tekintve a budai és a magdeburgi gyakorlat között elvi hasonlóságok, helyenként pontos egyezések tűntek fel.

A városokban elkövetett bűncselekmények és azok büntetésének vizsgálata némely esetben még szó szerinti egyezést is mutatott. Az emberölés, a testi épség veszélyeztetése, a vagyon és a tulajdon elleni vétségek, a nők ellen elkövetett erőszakoskodások a leggyakoribb megnyilvánulási formái Budán és a Magdeburgi Jog érvényességi területén is az elkövetett bűnöknek. A források egybevetése után arra a következtetésre jutottam, hogy mindkét város szabályozása törekedett a városi béke fenntartására, ezért igyekeztek úgy büntetni az egyes vétségek elkövetőit, hogy az kellő visszatartó erőt jelentsen a város nyugalmanak érdekében. E tekintetben külön kiemelve szerepelnek a dolgozatban a városban zajló áruforgalom fontos szereplői, a kofák, akik Budán és Magdeburgban is jellegzetes és hangos szereplői voltak a vásároknak, gyakori szóváltásaik és szitkozódásaik pedig a városi béke megzavarásának egyik állandó eseményét jelentették. Ezt természetesen büntették és mindkét városban igyekeztek megalázó büntetésekkel elejét venni az effajta viselkedésnek. Mindazonáltal a kofák nélkülözhetetlenek voltak a város élelmezésében, ugyanis az általuk kínált élelmiszerek a város ellátásának fő alapját jelentették.

Az értékes tulajdonnak számító állatok adás-vételénél mindkét szabályozás igyekezett a lehető legkörültekintőbben eljárni és a család kockázatát a legkisebbre szorítani.

A család témakörén belül a 'patria potestas' intézményének vizsgálatára került sor. Az apa életében a csaknem korlátlan tünő apai hatalom alóli felszabadulás a lányok esetében csak házasságkötés révén, fiúknál pedig az apai

ház elhagyásával következhetett be. Az apa halála után többnyire gyám vigyázott a gyermek érdekeire. A gyermek részéről azonban a gyámjának való kiszolgáltatottság az életkora függvényében változott. A serdületlen gyermeket teljes mértékben jogképtelennek tekintették, minden tekintetben gyámjuk rendelkezett helyettük. A már serdült ifjakat ugyan más-más életkorhoz kötött, fokozatosan bizonyos jogok birtokába juttatták. Az értekezésben sor került az egyes rendelkezési szempontból fontos életkorok egybevetésére is, természetesen források alátámasztásával. Ez alapján a fiúgyermeket Budán általában 10, Magdeburgban 12 éves koruktól törvényes korúnak tekintették, akik már gyámjuk nélkül is rendelkezhettek bizonyos jogosítványokkal. Teljes koruk, azaz nagykorúságuk elérése után pedig teljes jogképességgel bírtak, feleltek tetteikért.

Az egyház jelentőségének, illetve a plébános városban betöltött szerepkörének vizsgálata során lényeges különbségre jutottam a két város szabályozásában. Abból az alaptételből indultam ki, hogy a plébános megválasztásának joga vagy éppen annak hiánya, lényeges eleme volt a városi önkormányzatnak. E téren a budai szabályozás és a Magdeburgi Jog között jelentős különbség mutatkozott. Budán ugyanis a városi polgárok maguk választották plébánosukat, míg Magdeburg nem rendelkezett ezzel a joggal. Budán a plébános megválasztása tehát a városi polgárok dolga, ám személyét illetően az esztergomi érsek egyházi megerősítésére is szükség volt. A hitbéli megerősítés tehát az egyháztól származott, hogy milyen személyiségű embert tettek meg azonban plébánosuknak, az a közösség által támasztott követelmények szerinti alkalmasságon múltott. Az egyházi vagyon kezelésének kérdését illetően is más-más szabályozás élt a két városban. Budán a plébános volt felelős az egyház vagyonának megtartásáért és annak lehetőség szerinti gyarapításáért. Magdeburgban az egyházi vagyon kezelésére külön világi hivatalt, az egyházatya (Kirchenmeister) intézményét alakították ki. Míg Budán a plébános megválasztása a városi polgárok kezében volt, ám a világiaknak semmilyen fennhatóságuk sem volt az egyházi vagyon felett, addig Magdeburgban a városi közösség nem rendelkezett a szabad plébános-választás jogával, de az egyházi vagyon kezelése világi személy kezében volt. A plébános-választás és az egyházi vagyon tekintetében a két város között különbség mutatkozott, tehát a Budai Jogkönyv plébánosra vonatkozó rendelkezései nem voltak párhuzamba állíthatóak Magdeburg városának intézkedéseivel.

Az értekezés írása közben a Budai Jogkönyv a korabeli városi emberek mindennapi életét megismerni kívánó kutatás kimeríthetetlen forrásaként tűnt fel. A Magdeburgi Jog esetében pedig úgy látszott, hogy a jelenleg rendelkezésre álló kutatási eredmények még nem tekinthetők véglegesnek. Mindezek a tények magukban hordozzák annak a lehetőségét, hogy az elemzés tovább folytatódjék, kitérve a középkori város életének újabb és újabb területére. A jelen dolgozat a várostörténeti kutatások szempontjából fontos kérdéskörök

közül néhányat kiemelve és azokra összpontosítva, azokat a középpontba állítva végzett összehasonlításokat. Az értekezés célja: a) a középkori Buda életének más forrással történő egybevetés alapján való bemutatása volt; b) a honi várostörténet e jelentős, egyik legteljesebb formában korunkra maradt jogkönyvének, a Budai Jogkönyvnek olyan megközelítésből történő elemzése, amely a Jogkönyvet a felhasználható hazai szakirodalmon kívül külföldi, főleg német tárgyú és német nyelvű szakirodalomra támaszkodva a XV. századi források között helyezi el. A korábbi magyar kutatások több mint 10 százalékos megegyezést, illetve hasonlóságot mutató eredményeinek rendszerezéséből kiindulva az értekezésben négy szempont alapján vetettem egybe a Budai Jogkönyvet és a Magdeburgi Jogot és arra a következtetésre jutottam, hogy a Budai Jogkönyv forrásai között szerepeltetett Magdeburgi Jog konkrét esetek kapcsán, tételesen is kimutatható a Jogkönyvben. Mivel a Magdeburgi Jog még korunkban is igen nehezen összegezhető, fontos tehát, hogy az e tárgyban folyó kutatások újabb és újabb eredményeket hozzanak napvilágra, amelyek felhasználása minden bizonnyal tovább árnyalhatja majd a Budai Jogkönyv és a Magdeburgi Jog közötti kapcsolatról alkotott képet is.

VI. Válogatás a szerző témához kapcsolódó publikációiból

1. Das Ofner Stadtrecht – A Budai Jogkönyv. In V. Dunaújvárosi Nyelvvizsgáztatási és alkalmazott Nyelvészeti Konferencia. Dunaújváros, 2003. 241-247. p.
2. Jogkönyv és városi élet. In A Dunaújvárosi Főiskola Közleményei XXVI/I-II. Dunaújváros, 2005. 473-482. p.
3. Forrásközlési lehetőségek – Paul Laband. In VII. Dunaújvárosi Nemzetközi Alkalmazott Nyelvészeti, Nyelvvizsgáztatási és Medicinális Lingvisztikai Konferencia. Dunaújváros, 2005. 161-169. p.
4. A teljes kor fogalma középkori német és magyar városi jogforrásokban. In A Dunaújvárosi Főiskola Közleményei XXVII/I-II. Dunaújváros, 2006. 579-587. p.
5. A Budai Jogkönyv kézirati hagyományozásai. In VIII. Dunaújvárosi Nemzetközi Alkalmazott Nyelvészeti, Nyelvvizsgáztatási és Medicinális Lingvisztikai Konferencia. Dunaújváros, 2006. 169-175. p.
6. A Magdeburgi Jog Közép- és Kelet-Európában. Beszámoló a magdeburgi Eike von Regpow-ösztöndíj keretében végzett kutatásokról. In Turul 2006/3-4. 95-97. p.
7. A patria potestas intézménye középkori német és magyar városi jogforrásokban. In Kút 2006/1. 1-13. p.
8. A Budai Jogkönyv magyarországi kutatásának története a XX. század második felének közepéig. In IX. Dunaújvárosi Nemzetközi Alkalmazott Nyelvészeti, Nyelvvizsgáztatási és Medicinális Lingvisztikai Konferencia. Dunaújváros, 2007. 101-108. p.
9. Magyar-német jogtörténeti kapcsolatok a középkorban. A Budai Jogkönyv és a Magdeburgi Jog magyar művekben való összevetésének rövid történeti bemutatása. In A nyelvi, a szaknyelvi és a szakmai kommunikáció jövője Európában. X. Dunaújvárosi Nemzetközi Alkalmazott Nyelvészeti és Kommunikációs Konferencia. Szerk.: Kukorelli Katalin. Dunaújváros, 2008. 105-111. p.

10. Magyar-német várostörténeti kapcsolatok a középkorban. A plébános szerepe a középkori város életében. Jellegzetességek Buda és Magdeburg esetében. In Hatékony nyelvi, idegen nyelvi és szakmai kommunikáció interkulturális környezetben. XI. Dunaújvárosi Nemzetközi Alkalmazott Nyelvészeti és Kommunikációs Konferencia. Szerk.: Kukorelli Katalin. Dunaújváros, 2009. 111-117. p.